

Asia 85/76

**Hoffmann-La Roche & Co. AG
vastaan
Euroopan yhteisöjen komissio**

Määrävä markkina-asema

Tuomion tiivistelmä

- 1. Yhteisön oikeus – Puolustautumisoikeuksien kunnioittaminen – Perusperiaate – Soveltamisala – Kilpailu – Hallinnollinen menettely – Periaatteen ulottuvuus
(Neuvoston asetuksen N:o 17 19 artiklan 1 kohta; komission asetuksen N:o 99/63/ETY 4 artikla)*
- 2. Kilpailu – Hallinnollinen menettely – Komission tutkintavalta – Liikesalaisuuden kattamat tiedot – Soveltaminen yritystä vastaan – Edellytys – Puolustautumisoikeuksien kunnioittaminen
(Neuvoston asetuksen N:o 17 20 artiklan 2 kohta)*
- 3. Kilpailu – Määrävä asema – Relevantit markkinat – Rajaaminen – Tuote, jota voidaan käyttää eri tarkoituksiin
(ETY:n perustamissopimuksen 86 artikla)*
- 4. Kilpailu – Määrävä asema – Käsite
(ETY:n perustamissopimuksen 86 artikla)*
- 5. Kilpailu – Määrävä asema – Olemassaolo – Markkinaosuus – Muut tekijät
(ETY:n perustamissopimuksen 86 artikla)*
- 6. Kilpailu – Määrävä asema – Väärinkäyttö – Käsite
(ETY:n perustamissopimuksen 86 artikla)*

7. *Kilpailu - Määrävä asema - Väärinkäyttö - Yksinostosopimukset - Kanta-asiakasalennus - Englantilainen lauseke (ETY:n perustamissopimuksen 86 artikla)*
8. *Kilpailu - Määrävä asema - Väärinkäyttö - Uskollisuusalennus - Erilaisten ehtojen soveltaminen samankaltaisiin suorituksiin (ETY:n perustamissopimuksen 86 artiklan toisen kohdan c alakohhta)*

1. Puolustautumisoikeuksien kunnioittaminen kaikissa sellaisissa menettelyissä, joissa voidaan määrätä seuraamuksia eli erityisesti sakkoja tai uhkasakkoja, on yhteisön oikeuden peruseriaate, jota on noudatettava myös luonteeltaan hallinnollisessa menettelyssä.

Kilpailun alalla ja sellaisen menettelyn yhteydessä, jossa pyritään toteamaan perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklan rikkomisen, puolustautumisoikeuksien kunnioittaminen edellyttää sitä, että asianomaiselle yritykselle annetaan tilaisuus esittää huomautuksensa tosiasioiden ja olosuhteiden paikkansapitävyydestä ja merkityksestä sekä niistä asiakirjoista, joihin komissio on perustanut väitteensä perustamissopimuksen 86 artiklan rikkomisesta.

2. Liikesalaisuuden noudattamista koskevan velvoitteen, joka komissiolla on asetettu asetuksen N:o 17 20 artiklan 2 kohdassa, on oltava yhteensopiva puolustautumisoikeuksien kanssa. Mainitussa artiklassa taataan tietoja

antaneille yrityksille, että niiden liikesalaisuuteen liittyviä etuja ei vaaranneta. Näin ollen artikla mahdollistaa sen, että komissio voi mahdollisimman laajasti pyytää tarvitsemiaan tietoja hoitaessaan perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklassa sille annettua tehtävää, ilman että yritykset voivat kieltäytyä antamasta tietoa, mutta mainitun artiklan mukaan komissio ei kuitenkaan voi asetuksessa N:o 17 tarkoitettussa menettelyssä käyttää asianomaista yritystä vastaan tosiseikkoja, olosuhteita tai asiakirjoja, joita se ei katso voivansa paljastaa, jos tällainen tietojen antamatta jättäminen vaikuttaa mainitun yrityksen mahdollisuuksiin esittää näkemyksensä näiden olosuhteiden paikkansapitävyydestä ja ulottuvuudesta, asiakirjoista tai komission niistä tekemistä päätelmistä.

3. Silloin kun tuotetta voidaan käyttää useaan eri tarkoitukseen ja kun nämä eri käyttötavat vastaavat taloudellisiin tarpeisiin, jotka nekin ovat erilaisia, on katsottava, että mainittu tuote voi

tilanteen mukaan kuulua erillisiin markkinoihin, joilla voi sekä rakenteellisesti että kilpailun edellytysten osalta olla erilaisia ominaispiirteitä. Mainitun toteamuksen perusteella ei kuitenkaan voida päätellä, että tällainen tuote muodostaa yhdet ja samat markkinat kaikkien muiden sellaisten tuotteiden kanssa, joilla se voidaan korvata sen mahdollisissa eri käyttötavoissa ja joiden kanssa se voi kilpailla. Relevanttien markkinoiden käsitteeseen kuuluukin, että siihen kuuluvien tuotteiden välillä voi olla tehokasta kilpailua; tämä edellyttää, että kaikki samoihin markkinoihin kuuluvat tuotteet ovat riittävästi keskenään korvattavissa, kun kyse on samasta käyttötavasta.

4. Määrävällä markkina-asemassa tarkoitetaan yrityksen taloudellista valta-asemaa, jonka perusteella se voi estää toimivan kilpailun relevanteilla markkinoilla, koska se voi toimia huomattavan itsenäisesti suhteessa kilpailijoihinsa, asiakkaihinsa ja lopulta kuluttajiin. Toisin kuin monopoli tai sitä lähes vastaava asema, määrävä markkina-asema ei sulje pois tietynasteista kilpailua, mutta se antaa tällaisessa asemassa olevalle yritykselle ainakin mahdollisuuden vaikuttaa huomattavasti kilpailuedellytyksiin, vaikkei se pystyisikään täysin määräämään niistä, ja joka tapauksessa mahdollisuuden toimia pitkälti tarvit-

sematta ottaa kilpailua huomioon, ilman että tällaisesta asenteesta aiheutuisi sille haittaa.

5. Hyvin suuret markkinaosuudet ovat erittäin merkityksellinen osoitus määrävän markkina-aseman olemassaolosta. Lisäksi päteviä osoituksia ovat asianomaisen yrityksen markkinaosuuden suhte sen kilpailijoiden ja erityisesti sen jälkeen suurimpien kilpailijoiden markkinaosuuksiin, yrityksen teknologinen etumatka kilpailijoihinsa nähden, erittäin kehittyneen jakeluverkoston olemassaolo ja potentiaalisen kilpailun puute.
6. Väärinkäytön käsite on objektiivinen käsite, joka tarkoittaa määrävässä asemassa olevan yrityksen käyttäytymistä, joka on omiaan vaikuttamaan sellaisten markkinoiden rakenteeseen, joilla juuri kyseessä olevan yrityksen olemassaolon vuoksi kilpailuaste on jo heikentynyt, ja joka estää markkinoilla vielä olemassa olevan kilpailuasteen säilymistä ja tämän kilpailun kehittymisen sen vuoksi, että tämän yritys käyttää muita kuin niitä keinoja, joita taloudellisten toimijoiden liiketoimiin perustuvassa tuotteiden tai palvelujen tavallisessa kilpailussa käytetään.
7. Se, että määrävässä markkina-asemassa oleva yritys sitoo ostajia – vaikka näiden pyynnöstäkin

- niin, että ne sitoutuvat hankki-
maan tai lupaavat hankkivansa
kyseiseltä yritykseltä kaikki
tarvitsemansa tuotteet tai huomattavan osan niistä, on perustamis-
sopimuksen 86 artiklassa tarkoi-
tettua määräävän markkina-ase-
man väärinkäyttöä riippumatta
siitä, asetetaanko kyseinen vel-
voite sellaisenaan vai saako sen
vastineena alennuksia. Tilanne on
samanlainen silloin, kun mainittu
yritys soveltaa joko ostajien
kanssa tekemiensä sopimusten
nojalla tai yksipuolisesti uskollisuusalennusjärjestelmää eli hyvi-
tyksiä, joiden myöntäminen
edellyttää sitä, että asiakas hank-
kii kaikki tarvitsemansa tuotteet
tai huomattavan osan niistä kysei-
seltä määräävässä asemassa ole-
valta yritykseltä, vaikkei ostajaa
sidokaan mainittuun yritykseen
muodollinen velvoite.

Tällaiset yksinomaista hankintaa
koskevat sitoumukset ovat yh-
teensopimattomia sen tavoitteen
kanssa, että kilpailun yhteismark-
kinoilla tulisi olla vääristymätön-
tä, riippumatta siitä, saadaanko
sitoumusten vastineena alennuksia
tai uskollisuusalennuksia, joiden
tarkoitus on kannustaa ostajaa
hankkimaan tuotteensa yksin-
omaisesti kyseiseltä määräävässä
asemassa olevalta yritykseltä,
koska nämä sitoumukset eivät
perustu mainitun haitan tai edun

oikeuttavan taloudellisen vas-
tasuorituksen saantiin, vaan
niiden tarkoituksena on poistaa
hankintalähteitä koskeva ostajan
valinnanmahdollisuus tai rajoittaa
sitä sekä estää toisten tuottajien
markkinoille pääsy.

Sitä, että kyseessä olevat sopi-
mukset ovat määräävän aseman
väärinkäyttöä ja kilpailunvastai-
sia, ei poista niihin sisältyvä niin
sanottu englantilainen lauseke,
jonka nojalla ostajat sitoutuvat
ilmoittamaan määräävässä mark-
kina-asemassa olevalle yritykselle
kaikki kilpailijoiden tekemät
edullisemmat tarjoukset ja jonka
nojalla ne voivat tehdä hankintan-
sa määräävässä asemassa olevan
yrityksen kilpailijoilta, jollei se
muuta hintojaan. Kyseessä olevis-
sa olosuhteissa tällainen lauseke
mahdollistaa määräävässä ase-
massa olevalle yritykselle ase-
mansa väärinkäytön.

8. Uskollisuusalennuksia antamalla
sovelletaan kauppakumppaneihin
erilaisia ehtoja samanlaisten
suoritusten osalta, sillä kaksi
ostajaa, jotka ostavat saman
määrän samaa tuotetta, maksavat
eri hinnan sen mukaan, tekevätkö
ne hankintansa yksinomaisesti
määräävässä asemassa olevalta
yritykseltä vai onko niillä useita
eri hankintalähteitä.